

Tribuna & Opinió

75 anys d'Auschwitz i una novel·la

Rosa Planas
Esctora

L'aniversari d'un dels pitjors episodis de la història de la humanitat propicia la publicació d'obres que, amb un enfocament actual i en un intent de desempallegar-se dels prejudicis que condicionen el discurs de l'extermini, sorgeixen amb vigoria en el panorama literari. Sens dubte, un dels esdeveniments literaris és l'edició en castellà i en català de la novel·la de Yishai Sarid *El monstre de la memòria* (Club Editor, 2020). La traducció catalana realitzada amb la mestria que la caracteritza per Roser Lluch, ens condueix mitjançant un llenguatge planer, però molt eficient i matissat, pels aiguamolls polonesos i per les

diferents zones on es construïren els camps de concentració i d'extermini, que acabaren amb la vida de milions de persones. De la mà d'un protagonista, jove historiador israelià, que treballa com a guia per al centre Iad va-Xem, però que també té experiència com a militar, ja que ha treballat per a l'exèrcit. Casat i amb un fill, ell és l'encarregat de guiar grups d'estudiants d'Israel als llocs on foren exterminats els seus avis i familiars. Les emocions, pensaments, contradiccions i sentiments arraulits en torn d'una massacre impossible d'assemblar, són el fil amb què es broda aquesta història, que manté un discurs desinhibit, valent, i desitjós de polèmica.

Tot i la senzillesa de la trama, la història transcorre àgil, sense espais morts, plena de riquesa històrica,

«Essers humans que han quedat entortolligats entre el fang i els monuments»

psicològica, humana. Avança entre la quotidianitat i la gegantina percussió de la memòria. No debades el títol recau en el monstre. I avança cap a un final sorprenent, resolt amb una pinzellada d'humor expressionista, entre Alemanya i Israel. Com una picada d'ull als conflictes no resolts, a les circumstàncies no esclarides, als essers humans que han quedat entortolligats entre el fang i els monuments. Ossos, crematoris, fum: Chelmo, Belzec, Sobibor, Birkenau, Treblinka, Madjanek, Auschwitz. I, com esbossats en l'escenari, alguns dels protagonistes d'aquells fets infames en un gran fresc que incorpora l'actualitat que ignora i un passat que encara es construeix en el relat de la memòria. No debades apareix un arqueòleg excavant en el camp de Sobibor a la recerca de petites traces,

d'informacions que han quedat escairades, enterrades en el llim de la destrucció. El bosc al costat, el fred de Polònia i tota una remor de silencis que intercepten amb força l'atenció del lector. En definitiva, una obra que cal llegir i compartir, parlar-ne, possiblement per això el seu autor ha estat convidat en el marc de «La Nit de les Idees» que es durà a terme a Barcelona el proper 29 de gener.

I, com una ironia, n'hi ha de refinades al llarg del relat, apareix citat Ludwik Lejzer Zamenhof, l'oftalmòleg jueu que va inventar l'esperanto, la llengua artificial per a parlar tots amb tots i per a comprendre-ho tot de tothom. Era polonès, com la majoria dels espais on transcorren els fets. Malgrat l'esperanto el futur, sembla dir-nos la història, havia de ser el silenci una vegada més.

La Metàfora del Sol

LA XIMBOMBA

Joan Guasp Escriptor

Moltes vegades, quan escriu, em sorprenen a mi mateix amb algun descobriment que no estava buscant. La setmana passada, amb el meu article sobre el Sol i les estúpides euroordres de la Justícia espanyola, vaig recordar que no es poden posar barreres humanes a les lleis naturals. La geografia còsmica no ho permet. Espanya no pot impedir l'entrada al seu territori nacional, per exemple, als fenòmens meteorològics. La gran borrasca 'Gloria' ho acaba de confirmar. Per molt odi que un Estat li tingui a la pluja, al vent, a la calor i al fred, no podrà evitar que tots quatre es presentin quan a els plagui a ells. Malgrat la injustícia espanyola, el Sol, en una prova de la seva infinita generositat, seguirà il·luminant tota la geografia hispànica, proporcionant-li energia, benestar i escalfor general. Tots els intents de la jurisdicció per frenar els beneficis efectes del Sol seran en va. Aquells polítics catalans que Espanya manté a l'exili sense deixar que tornin a casa, seguirien fent aquí la mateixa tasca i augmentada, equiparable a la que fa la força solar: aportarien la democràcia, la llibertat i la civilització que ara manca. El Sol no és rancunios i no aplica mai el seu poder en sentit negatiu, cosa que sí ho fa el Dret Penal espanyol, com ens ho advertia fa poc el fiscal Ladislao Roig el dia de la seva jubilació. El Sol, igual que tots els exiliats, té un cor i un esperit infinitament lliures.

Assignatures pendents el 2020 de cara al 2030

Carles Manera, catedràtic d'Història Econòmica
Ferran Navinés, economista del Consell Econòmic i Social

El nivell d'informacions i coneixements sobre l'economia balear és abundant. Ens trobem front una economia regional que es caracteritza pel seu dinamisme sobre uns eixos evidents: els que es desprenen del seu lideratge en l'economia turística. Aquest model balear turístic ha inferit la formació de grups empresarials que es col·loquen en les capçaleres de les firmes turístiques d'Espanya i del món. Però la nova fase d'expansió turística que arranca en el segle XXI invoca problemes de tota mena, vinculats amb els límits territorials, físics i metabòlics de les geografies il·lenques.

Els relats no s'han fet esperar. Les visions negatives proliferen, enfortides per dades inquietants en consum d'aigua, emissions de gasos, producció de residus, intensitat energètica, per esmentar alguns factors. Els discursos en aquesta línia crítica plantegen els límits de l'economia turística, les externalitats negatives que comporta l'increment de vivants, les dificultats en el mercat immobiliari i, com a corol·lari final, l'aposta pel decreixement. Al temps, s'advoca per una diversificació real de l'economia balear. En un altre cantó, les perspectives més optimistes incideixen en la importància del turisme com a redemptor d'antigues misèries, tot i que en els darrers temps les qüestions de caire ambiental han entrat en l'agenda de les empreses turístiques. També hom defensa la tesi de la diversificació. En aquest context, la variable «escala»

«Les perspectives més optimistes incideixen en la importància del turisme com a redemptor d'antigues misèries»

passa a ser el principal factor restrictiu de tota política econòmica. Sense assegurar la sostenibilitat mediam-biental, no existeix cap decisió raonable per a poder defensar ni el lideratge ni la competitivitat.

Per altra banda, la diversificació de l'economia remet a la urgència en desprendre-se'n de monocultius econòmics. El tema no és tan senzill. La noció de diversitat econòmica sol anar unida a: la preemortietat, és a dir, a la necessitat de que el canvi sigui ràpid; i a la idea de no esperar per més temps del sector que està resultant, a hores d'ara, el principal motor econòmic. Les vies de treball sobre això es poden sintetitzar en dues: per una banda, la persistència en la mateixa pauta de creixement, que significa deixar que siguin els mercats els que regulin els fluxos

econòmics; i la noció de que cal un canvi de model que no renunciï a la trajectòria ja recorreguda, però que incideixi en una reorientació de la mateixa. Per acarar aquest debat uns elements importants convé tenir presents:

El temps. El procés de canvi de model de creixement no és breu, ni immediat. La quantitat de peces que s'han d'alienar per afavorir una transició efectiva afecten tant les esferes econòmica, social i mediambiental.

Els diners. Millorar un model de creixement comporta la necessitat de finançar-lo. La transformació d'una pauta de creixement significa capitals per a poder fer efectives les seves distintes fases. És quelcom que massa sovint també s'oblida amb certa facilitat. El desig de desenvolupar una determinada política econòmica no es pot confondre amb les bases financeres concretes que

són peremptòries per a que aquell desig es faci realitat.

La política. En una societat democràtica i en una economia de mercat, els canvis que es puguin promoció-nar des dels governs urgeixen de complexitats amb els agents econòmics i socials. Són aquestes sinèrgies les que han perfeccionat precisament els moviments a la producció i als mercats, tot partint d'una premissa essencial: aquests darrers, sols, sense regulacions ni retocs, porten a escenaris que cristal·litzen en majors desigualtats econòmiques i socials i amb més desequilibris de caire financer.

Els fets reconeguts. L'existència d'experiències tangibles que prefiguren un model de creixement més diversificat. La transició sol suposar una trajectòria que implica una fulla de ruta, camí en el què s'ubiquen diferents vies de treball que tracten de confluïr en un objectiu comú: obtenir millores de benestar comú. És per això que quan hom parla de canvi de model i de diversificació econòmica, d'alguna manera hom tracta de reblar unes coordenades cronològiques específiques, que situïn els interlocutors; al mateix temps, hom pensa que fer aquestes transformacions depèn d'una forma molt directa de voluntats polítiques, i d'instruments capaçs de canviar la realitat social i econòmica.

Una societat madura com la nostra basada en la seva governança, és a dir, en la participació activa de la societat civil organitzada, ha de valorar aportacions com la que el CES està fent sobre la visió 2030 de les Illes Balears. Aquesta recull, entre d'altres aspectes, els dos comentaris –sostenibilitat, diversificació–, per tal de donar respostes a aquests desafiaments, que cal raonar des de la ciència i consensuar políticament.